

עם כניסת תכנון לעידן הדיגיטלי

כמו תכנון, גם תכנון, רשויות מקומיות ומקצוע התכנון מתמודדים עם אתגרים עם כניסתם לעידן הדיגיטלי: למקסם את תועלתו של העולם הווירטואלי ולמזער את נזקיו לנפגעים אפשריים. לחברה בארץ ובעולם יש אפוא כמה אתגרים. האחד, יישום של רגולציה שתגביל את השליטה של קומץ תאגידים ענקיים על חיי היום-יום של כולנו בתחומים כמו פרטיות ובעלות על מידע, והתוויה מכוונת של השיח הציבורי. אתגר נוסף הוא ריסון משטרים בניצולם של אמצעים טכנולוגיים חדישים כדי להפך את זכויותיהם של אזרחיהם – אתגר אקטואלי בארץ היום. רשויות מקומיות והנהלותיהן מתמודדות עם הפיתוי שבפיתוח ה-smart city והמנעמים שעיר חכמה יכולה להעניק לאלו שבכוחם ליהנות מתפעולה, אל מול הנזק שייגרם לקבוצות מקופחות, שחסר להן הידע לממש את יתרונותיה. בערים אחרות פיתוי זה אינו מספיק כדי להתגבר על הקיבעון שכופים שמרנים מתנגדים – נדמה שזה מתאר נכון את מצב ערי ישראל. אפשר אפוא לומר, שהעידן הדיגיטלי מאתגר את מקצוע התכנון בהנגשת המידע הדיגיטלי בתהליך התכנון ובהפיכתו לתהליך שיתופי, שבו מנוצל מידע זה לטובת המתכננים והציבור כאחד.

עם כניסת הביטאון לעידן הדיגיטלי משתנים תפקידי המו"ל (האיגוד בהנהלת היו"ר והמנכ"לית שלו) והמערכת (העורך הראשי ועורכת הביצוע), וכך גם אחריותם של שני השותפים בהפקה ובהפצה של תכנון לאיכות הביטאון והצלחתו בעיני משתמשיו. בפרהיסטוריה הטרומ-דיגיטלית האחראית הבלעדית לתכנון הייתה המערכת שלה בהנהלת עורכה הראשי, ותפקיד האיגוד כמו"ל של הביטאון הצטמצם למימון ההפקה והפצת המהדורות המודפסות. עם שילוב בכריכה אחת של הביטאון והחומר לכנס השנתי של האיגוד, האיגוד גם הפיץ את הביטאון לחבריו באי הכנס. מזכירות האיגוד הייתה האחראית למהדורה הדיגיטלית של הביטאון, שהייתה נספח למהדורה המודפסת העיקרית והתבטאה בהפקדת קובץ האלקטרוני (e-file) של כל חוברת באתר של האיגוד.

בסדרת פעולות של המו"ל והמערכת בשנתיים האחרונות התהפך סדר חשיבות זה שבין המהדורות. המהדורה הדיגיטלית נעשתה העיקרית, והדפסת החוברות צומצמה

עם קריאת שורות אלו, אתם הקוראים וקוראות נכנסתם לעידן הדיגיטלי של ביטאוננו, שהחל עם הפסקת המהדורה המודפסת של תכנון. עבור הביטאון יש לכך יתרונות וחסרונות, וחלוקת אחריות חדשה שחלה מעתה על המו"ל, המערכת, הכותבים-תורמים והקוראים. כניסת הביטאון לעידן הדיגיטלי באה עקב הימצאותם של החברה, ערים ומקצוע התכנון עצמו כבר בעידן זה על יתרונותיו, חסרונותיו והאחריות לכל אחד מאלה.

החלטת המו"ל (הנהלת האיגוד המתכננים) ושל מערכת הביטאון להפסיק את הפרסום של 'חוברת מודפסת' ושל הפצתה משקפת את ההערכה שיתרונות הפרסום אך ורק במהדורה דיגיטלית עולים על חסרונותיו. לביטאון עצמו – למו"ל ולמערכת – הם ברורים ומידיים: חיסכון משמעותי בעלויות ההפקה וההפצה ותועלת מוחשית ביעילות ביצוען. הכותבות והכותבים התורמים לביטאון לא יחושו בשינוי; הם ממילא מגישים את מאמריהם בקבצים דיגיטליים. לקוראי תכנון מותנים יתרונות הפרסום הדיגיטלי בנגישות המהדורה הדיגיטלית לכל מחפשיה ובידידותיות למשתמש של הממשק הדיגיטלי של הביטאון באתר האיגוד לכל הפוקדים אותו. בהמשך נדון באחריות ונפרט את אופן המימוש של יתרונות אלו.

בדיון שהוביל להחלטה לבטל את המהדורה המודפסת שאלנו על החסרונות האפשריים שבהיעדר החוברות מהספריות של הקהל של תכנון: קוראים וקוראות, תורמות ותורמים, מתכננים ומתכננות חברי. ות האיגוד והאקדמיה התכנונית. הדעה הרווחת הייתה, שהחוברות המודפסות לא יחסרו לאיש: הקוראים. ות הכותבים. ות כבר אינם אוספים כתבי עת לספריותיהם, והמוסדות שהיו מנויים (אוניברסיטאות, מכוני מחקר ומוסדות תכנון) צללו כבר מזמן לעידן הדיגיטלי. נכון שההכרח לפתוח קובץ דיגיטלי כדי לקרוא את הביטאון עלול לקפח אנשים מקבוצות מוחלשות שחסרות להם המיומנויות הדרושות – למשל בני "גיל הזהב" – אך הנחנו שאלו נדירים בשורותינו. עורככם הנאמן הוא דוגמה להמחשת הנחה זו: אף על פי שמימוניות המחשב שלו מוגבלות ביותר (בדומה לרבים בדורו) ולמרות הקשיים למצוא את החוברת באתר, הוא הצליח לעשות זאת. קשיים אלה, אגב, היו אמורים להיעלם עד פרסום החוברת הנוכחית.

להפצה מוגבלת בלבד. תהליך זה, שקשה לומר עליו שהיה מסודר, דחה את פרסום שתי המהדורות וגרם ליקויים במהדורה הדיגיטלית. ההחלטה המשותפת של הנהלת האיגוד ומערכת הביטאון להפסיק לאלתר את הפקת החוברות המודפסות והפצתן ולפרסם את תכנון במהדורה דיגיטלית בלבד קבעה חלוקה חדשה של האחריות.

היום מערכת הביטאון אחראית אפוא רק לתוכנו של כתב העת, למבנה שלו ולצורתו, ולהעמדת התוכן לקריאה. תפקיד המערכת מסתיים במסירה למו"ל (האיגוד) את הקבצים האלקטרוניים לגיליון הבא של כתב העת לפרסום במהדורה הדיגיטלית של תכנון. מנקודה זו ואילך חלה האחריות להפקת הביטאון, לפרסום ולהפצת מהדורתו הדיגיטלית על הנהלת האיגוד ומנגנוניו בלבד. קוראות וקוראי שורות אלו ישפטו את שני הצדדים האלו, כל אחד במילוי אחריותו.

א. אלכסנדר